

WYDANIE III/2022

e-PORADNIK

Powiat świdnicki

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL

WWW.OIC.LUBLIN.PL

WWW.POWIATSWIDNIK.PL

*poradnik przygotowany w ramach zadania
publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez
Zarząd Powiatu Świdnickiego*

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM ŚWIDNICKIM - z dnia 13.12.2021r. o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej w powiecie świdnickim w 2022r. przez organizację pozarządową

Realizator Zadania i Wydawca :

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

<http://www.oic.lublin.pl>

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Autor artykułów:

Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

LUBLIN, WRZESIEŃ 2022

Strona 1

Fundacja „OIC Poland”

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

NIP: 712-01-69-716

tel.: (81) 710-46-30 / fax: (81) 746-13-24

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna.....	3
2. Mąż pełnomocnikiem procesowym w sprawie cywilnej.....	7
3. Przedsiębiorca przechodzi na emeryturę.....	12

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsca świadczenia nieodpłatnej pomocy

I punkt		Powiat świdnicki 2022
Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	10:00-14:00	Starostwo Powiatowe w Świdniku ul. Niepodległości 13 II piętro, pokój 56
Wtorek	08:00-12:00	
Środa	08:00-12:00	
Czwartek	08:00-12:00	
Piątek	08:00-12:00	

II punkt - TRAWNIKI		Powiat świdnicki 2022
Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	8.30 - 12.30	Trawniki - Ośrodek Pomocy Społecznej Trawniki 630
Wtorek	-	-
Środa	11.30 – 15.30	Trawniki - Ośrodek Pomocy Społecznej Trawniki 630
Czwartek	-	-
Piątek	8.30 – 12.30	Trawniki - Ośrodek Pomocy Społecznej Trawniki 630

III punkt - MEŁGIEW		Powiat świdnicki 2022
Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	-	-
Wtorek	8.30 – 12.30	Urząd Gminy Mełgiew, ul. Partyzancka 2
Środa	-	-
Czwartek	8.30 – 12.30	Urząd Gminy Mełgiew, ul. Partyzancka 2
Piątek	-	-

Zapisy na wizyty:

Termin wizyty ustalany jest telefonicznie pod nr 691 965 484 i elektronicznie: sslusarski@powiatswidnik.pl

Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej odbywa się według kolejności zgłoszeń.

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym
- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- ✓ działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji
- ✓ nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna mediacja obejmuje

- ✓ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
- ✓ przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- ✓ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
- ✓ przeprowadzenie mediacji
- ✓ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Nieodpłatna mediacja **nie obejmuje** spraw, w których:

- ✓ sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- ✓ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Kto może skorzystać?

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej. Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową nie są w stanie przybyć do punktu mogą otrzymać poradę przez telefon lub przez Internet. Bliższe informacje pod numerem telefonu podanym do zapisów.

Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875) wprowadzono zmiany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 294 ze zm.), zgodnie z którymi nieodpłatna pomoc prawna obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

Dyżury specjalistyczne w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej

W dniu 1 stycznia 2022 roku w ramach systemu nieodpłatnej pomocy uruchomiony został projekt punktów specjalistycznych, w których odbywają się dyżury specjalistyczne w dedykowanych punktach w całej Polsce.

W przypadku potrzeby porady specjalisty z jednej ze wskazanych na liście dziedzin, można zarejestrować się na wybrany dyżur specjalistyczny - niezależnie od swojego miejsca zamieszkania.

Jeżeli nie można skorzystać z porady stacjonarnie – należy umówić się na wizytę zdalną (czyli przy użyciu środków porozumiewania się na odległość takich jak telefon lub komunikator internetowy).

W celu umówienia wizyty należy odszukać na stronie internetowej właściwego powiatu numer do zapisów telefonicznych albo odpowiedni adres e-mail.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególną wartość w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

2. Mąż pełnomocnikiem procesowym w sprawie cywilnej

Każdy ma prawo korzystać z instytucji pełnomocnictwa, aby jak najlepiej chronić swoje interesy. Pełnomocnik procesowy jest uprawniony do występowania przed sądem za stronę, którą reprezentuje. Może składać wnioski dowodowe, podejmować różne czynności, np. zawarcie ugody, zrzeczenie się roszczenia. Wbrew powszechnemu przekonaniu przed sądem mogą nas reprezentować nie tylko adwokaci czy radcowie, mogą to być również osoby nam bliskie.

Pełnomocnictwo procesowe

Pełnomocnictwo procesowe to najprościej – upoważnienie dla wskazanej w nim osoby do występowania przed sądem w imieniu mocodawcy.

W orzecznictwie wskazuje się, że działanie „przed sądem” to podejmowanie wszystkich czynności procesowych, a więc niekoniecznie bezpośrednio przed obliczem sądu, jak też wykonywanie innych działań prawnych związanych z procesem (np. zawiadomienia czy wezwania).

Zakres działania pełnomocnika procesowego

Pełnomocnik procesowy jest to upoważniony reprezentant strony postępowania sądowego, który może dokonywać rozmaitych czynności procesowych w jej imieniu, np.

- wniesienie pozwu
- odpowiedzi na pozew
- składanie dalszych pism procesowych, np. wniosku o zabezpieczenie powództwa

Zgodnie z art. 91 Kodeksu postępowania cywilnego (dalej jako: KPC) samo udzielenie pełnomocnictwa procesowego wiąże się co do zasady z **umocowaniem pełnomocnika do:**

- wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając powództwa wzajemnego, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jako też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy,
- wszelkich czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji,
- zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa, jeżeli czynności te nie zostały wyłączone w danym pełnomocnictwie,
- odbioru kosztów procesu od strony przeciwnej.

Przed udzieleniem pełnomocnictwa należy zwrócić uwagę na jego treść. Jeżeli treść pełnomocnictwa nie stanowi inaczej, pełnomocnik będzie mógł w imieniu swojego mocodawcy zrzec się roszczenia lub uznać powództwo strony przeciwnej.

W przypadku adwokatów lub radców prawnych, czyli tzw. profesjonalnych pełnomocników procesowych, mogą oni również udzielać dalszego pełnomocnictwa procesowego, co oznacza, że mogą upoważnić także innego radcę prawnego lub adwokata do reprezentowania swojego klienta.

CIEKAWOSTKA

Adwokat i radca prawny to zawody świadczące profesjonalną pomoc prawną, o czym świadczy pojęcie „adwokat”, które pochodzi od łacińskiego słowa *advocare* - wzywać na pomoc.

Kto może być pełnomocnikiem procesowym

Generalnie pełnomocnikiem w każdej sprawie może być adwokat lub radca prawny, czyli osoby, które zawodowo zajmują się świadczeniem usług prawnych. Jednak przepisy postępowania cywilnego (KPC) nie nakładają obowiązku występowania przed sądem za pośrednictwem radcy prawnego i adwokata (wyj. skarga kasacyjna). Nie ograniczają kręgu osób mogących reprezentować stronę przed sądem wyłącznie do ww. profesjonalnych podmiotów. Umożliwiają też udzielenie pełnomocnictwa innym podmiotom, które nie muszą mieć uprawnień do wykonywania jednego z prawniczych zawodów.

W określonych sytuacjach stroną może zastępować również członek najbliższej rodziny.

PRZEPISY

art. 87 § 1 KPC - (...) *Pełnomocnikiem może być także:*

- *Małżonek*
- *Rodzeństwo*
- *Zstępni (syn, wnuk, prawnuk) lub wstępni (rodzice, dziadkowie) strony*

Występowanie profesjonalnego pełnomocnika nie zawsze jest konieczne i nie zawsze strona może sobie na to pozwolić.

Udzielenie pełnomocnictwa mężowi

Udzielenie pełnomocnictwa mężowi wymaga złożenia przez żonę oświadczenia woli, którego treścią jest upoważnienie męża do dokonania w imieniu i ze skutkiem prawnym dla żony czynności prawnej indywidualnie oznaczonej albo czynności określonych rodzajowo. Mąż jako pełnomocnik musi mieć zdolność do czynności prawnych, ale wystarczy, jeśli będzie to ograniczona zdolność do czynności prawnych.

Pełnomocnictwo dla męża może być udzielone w dowolnej formie – pisemnie lub ustnie. Jednak w sprawach sądowych (również w urzędowych) oraz z daleko posuniętej ostrożności pełnomocnictwo procesowe należy udzielić pisemnie. Dla większości spraw wystarczy zwykła forma pisemna dokumentu pełnomocnictwa, w którym żona określi zakres umocowania męża do dokonywania określonych czynności związanych i wynikających z konkretnej sprawy cywilnej toczącej

się przed sądem powszechnym, w której stroną jest żona, a w której nie może lub nie chce albo nie potrafi uczestniczyć.

Pomimo, że do zdecydowanie większej ilości czynności wystarczy zwykła pisemna forma udzielenia mężowi pełnomocnictwa, a czasem nawet forma ustna będzie wystarczająca, nie wolno zapomnieć, że są też sprawy dla których **przepisy przewidują szczególną formę dokonania czynności**:

- jeżeli pełnomocnictwo zawiera umocowanie do dokonania czynności prawnej, dla której pod sankcją nieważności przewidziana została forma szczególna – w takim wypadku pełnomocnictwo powinno być udzielone w takiej samej formie, np. do zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości przepisy wymagają formy aktu notarialnego, w związku z tym również pełnomocnictwo do zbycia nieruchomości musi mieć formę aktu notarialnego
- jeśli dla określonych rodzajów pełnomocnictw szczególny przepis wymaga określonej formy, np. pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga formy pisemnej z podpisem urzędowo poświadczonym

Skutecznie ustanowienie męża pełnomocnikiem

Pełnomocnictwa należy udzielić pisemnie. W dokumencie należy wskazać zarówno rodzaj pełnomocnictwa, jak i osobę, której jest ono udzielane, dzięki czemu będzie mieć moc prawną. Im bardziej szczegółowo żona określi zakres umocowania męża-pełnomocnika, tym mniej będzie wątpliwości dla innych osób mających z nim do czynienia.

Niezbędne elementy, jakie musi zawierać pełnomocnictwo:

- Datę i miejsce sporządzenia dokumentu
- Dane żony-mocodawcy oraz męża-pełnomocnika: imiona, nazwiska, numery PESEL, serie i numery dowodów osobistych, adresy zamieszkania, inne dane osobowe, opcjonalnie numery telefonów i/lub adresy e-mail do szybszego kontaktu
- Rodzaj pełnomocnictwa – ogólne, rodzajowe (zakres kompetencji), szczegółowe (dokładny zakres kompetencji) czy procesowe
- Okres obowiązywania pełnomocnictwa
- Własnoręczny podpis żony-mocodawcy

Odwołanie pełnomocnictwa

Zgodnie z art. 101 KC **pełnomocnictwo** udzielone mężowi może być **w każdym czasie odwołane**, chyba że żona zrzekła się odwołania pełnomocnictwa z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa dla męża.

Skoro decydując o udzieleniu pełnomocnictwa konkretnej osobie (w tym przypadku – mężowi), mocodawca (żona) kieruje się przede wszystkim zaufaniem do męża i przekonaniem, że jest on w stanie należycie dbać o jej interesy, to żona-mocodawca ma możliwość doprowadzenia do wygaśnięcia umocowania danego mężowi, gdy zaufanie to utraci.

Odwołanie pełnomocnictwa jest jednostronną czynnością prawną. Dokonując jej, żona składa oświadczenie woli, dla którego ustawa nie wymaga formy szczególnej (art. 60 KC).

Adresatem oświadczenia woli o odwołaniu pełnomocnictwa może być zarówno sam mąż jako pełnomocnik, jak i osoba trzecia, z którą mąż-pełnomocnik miał dokonać czynności prawnej. Umocowanie wygasa też ze śmiercią mocodawcy (żony) lub pełnomocnika (męża), chyba że w samym pełnomocnictwie inaczej zastrzeżono.

W momencie wygaśnięcia pełnomocnictwa, mąż-pełnomocnik traci wszelkie prawo do reprezentowania żony i powinien zwrócić dokument pełnomocnictwa.

Działanie męża bez umocowania

Jeżeli mąż zawierając umowę jako pełnomocnik nie ma od żony wymaganego umocowania do działania w jej imieniu albo przekroczy jego zakres, wówczas ważność zawartej tak umowy zależy od jej potwierdzenia przez żonę, jako mocodawcę, w której imieniu umowa została zawarta. Druga strona takiej umowy może wyznaczyć żonie, w której imieniu umowa została zawarta, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy.

WAŻNE

W braku potwierdzenia ten, kto zawarł umowę w cudzym imieniu nie mając umocowania, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania

Jeżeli mąż-pełnomocnik po wygaśnięciu umocowania dokona w imieniu żony-mocodawcy czynności prawnej w granicach pierwotnego umocowania, czynność prawna jest ważna, chyba że druga strona czynności o wygaśnięciu umocowania wiedziała lub z łatwością mogła się dowiedzieć.

WAŻNE

Jednostronna czynność prawna dokonana w cudzym imieniu bez umocowania lub z przekroczeniem jego zakresu jest nieważna.

Przed Sądem Najwyższym jest inaczej

W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje przymus adwokacji, czyli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. Zastępstwo to dotyczy głównie sporządzenia pism procesowych, a także innych czynności procesowych związanych z postępowaniem (wyjątek - zwolnienie od kosztów sądowych).

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360)
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1805)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik

3. Przedsiębiorca przechodzi na emeryturę

Przedsiębiorca, który osiągnął wiek emerytalny i chce zaprzestać swojej aktywności zawodowej może złożyć wniosek o świadczenie emerytalne. W momencie nabycia prawa do emerytury z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przedsiębiorca nie musi zaprzestać prowadzenia działalności gospodarczej. Obowiązek przerwania aktywności zawodowej dotyczy jedynie pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Ukończenie przez przedsiębiorcę wieku emerytalnego

Przedsiębiorca prowadząc działalność gospodarczą, która jest dla niego jedynym źródłem utrzymania, jednocześnie jest też jedyną podstawą do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi oraz zdrowotnymi.

Prowadzący indywidualną działalność gospodarczą podlega pod ubezpieczenia:

Ubezpieczenia obowiązkowe	Ubezpieczenia dobrowolne
<ul style="list-style-type: none"> • emerytalne • rentowe • wypadkowe • zdrowotne 	<ul style="list-style-type: none"> • chorobowe

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Otrzymanie emerytury jest uzależnione od złożenia wniosku o to świadczenie. Prawo do emerytury uzyskuje się nie wcześniej niż w dniu ukończenia wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet oraz 65 lat dla mężczyzn). Osoba ubiegająca się o emeryturę nie jest jednak zobligowana do składania wniosku w dniu urodzin. Wniosek można złożyć na 30 dni przed spełnieniem warunków uprawniających do uzyskania emerytury, ewentualnie w okresie późniejszym.

Jeżeli przedsiębiorca złoży wniosek o emeryturę, wówczas **prawo** do tego świadczenia uzyska **po wydaniu decyzji przez ZUS**. Oznacza to, że do tego czasu składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne powinny być opłacane z działalności gospodarczej.

Deklaracje zgłoszeniowe do ZUS

W przypadku przejścia na emeryturę, a dokładnie po otrzymaniu decyzji przyznającej prawo do emerytury, przedsiębiorca powinien złożyć odpowiednie deklaracje zgłoszeniowe: ZUS ZWUA (wyrejestrowanie z ubezpieczeń) oraz ZUS ZZA (zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego), gdy jako emeryt nadal chce prowadzić swoją działalność gospodarczą.

Wniosek przedsiębiorcy o emeryturę

Osiągnięcie przez przedsiębiorcę ustawowego wieku emerytalnego uprawnia go do skorzystania z prawa do przejścia na emeryturę. Aby ją otrzymać, należy złożyć w ZUS **wniosek EMP**. Do wniosku należy dołączyć odpowiednie dokumenty, które nie będą wymagane, jeżeli konto ubezpieczonego zawiera dane pozwalające na ustalenie prawa i wysokości świadczenia.

WAŻNE

Przejście przedsiębiorcy na emeryturę jest jego prawem, nie zaś jego obowiązkiem.

Ukończenie wieku emerytalnego oraz otrzymanie decyzji o przyznaniu emerytury wiąże się z dodatkowymi obowiązkami.

Przedsiębiorca powinien pamiętać aby:

- wyrejestrować się z ubezpieczeń, oraz
- zgłosić się z nowym kodem tytułu ubezpieczenia w ZUS – gdy nie likwiduje działalności gospodarczej, pomimo przejścia na emeryturę i należy uwzględnić tę zmianę w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA.

Gdy emerytura została przyznana w trakcie miesiąca, przedsiębiorca składa deklarację lub korektę deklaracji, obliczając w niej składki społeczne proporcjonalnie za okres, w którym był zobowiązany je opłacać.

Przedsiębiorcy jako płatnicy składek do ZUS zobowiązani są do składania deklaracji, ewentualnie raportów. W sytuacji, gdy przedsiębiorca samodzielnie prowadzi swoją działalność gospodarczą, wówczas rozlicza się wyłącznie za siebie z wykorzystaniem deklaracji ZUS DRA. Natomiast, gdy przedsiębiorca zatrudnia pracowników, wówczas rozlicza się z wykorzystaniem formularza raportu ZUS RCA.

Gdy przedsiębiorca składa deklarację rozliczeniową wyłącznie za siebie,

powinien złożyć deklarację ZUS DRA ze wykazaniem:

1. składek społecznych i zdrowotnej naliczonych proporcjonalnie za dni przed otrzymaniem prawa do emerytury – np. deklaracja DRA za wrzesień z identyfikatorem: 01 09 2022 oraz z kodem tytułu ubezpieczenia 05 10 00, w której wykazuje:

- składki społeczne (są podzielne) wyliczone od podstawy według wzoru:

3553,20 zł (min. podstawa do ubezpieczeń społecznych w 2022 r.) : **31 dni** = **114,62 zł**

114,62 zł x ilość dni przed otrzymaniem prawa do emerytury = podstawa ub. społecznych

- składkę zdrowotną w całości (jest niepodzielna)

2. deklaracji za okres po przyznaniu emerytury, gdy emeryt chce kontynuować działalność gospodarczą – np. deklaracja za wrzesień z identyfikatorem: 40 09 2022 oraz z kodem tytułu ubezpieczenia: 05 10 10

Gdy przedsiębiorca zatrudnia pracowników

wówczas w miesiącu przejścia na emeryturę powinien złożyć dwa raporty imienne:

1. RCA z wykazaniem składek społecznych naliczonych proporcjonalnie za dni przed otrzymaniem emerytury i składki zdrowotnej oraz kodem nieuwzględniającym prawa do emerytury,
2. RCA z kodem uwzględniającym prawo do emerytury.

WAŻNE

Gdy decyzja z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie przyznania prawa do emerytury nie nadejdzie do terminu płatności składek (np. za wrzesień), to po jej otrzymaniu należy zrobić korektę za ten miesiąc. Po złożeniu korekty dokumentów na koncie powstanie nadpłata składek, która może zostać przez ZUS zwrócona albo zaliczona na poczet należnych za kolejne okresy składek zdrowotnych.

Emeryt po uzyskaniu emerytury nadal prowadzi działalność gospodarczą

Generalnie obowiązują limity zarobków dla emerytów (podobnie rencistów), które są ściśle powiązane z wysokością przeciętnego wynagrodzenia. Emeryt od czerwca 2022 roku będzie mógł dodatkowo dorobić:

- **nie więcej niż 4 309,40 zł/mc** – po przekroczeniu tej kwoty pobierane świadczenie zostanie zmniejszone. Jest to tzw. pierwszy próg przychodu – 70% przeciętnego wynagrodzenia. Jeżeli zarobki emeryta z działalności dodatkowej nie przekraczają tej kwoty, niezmnieszona pozostanie jego emerytura bądź renta (wyjątek stanowi renta socjalna, która po przekroczeniu pierwszego progu zostaje zawieszona – za ostatni miesiąc),
- **nie więcej niż 8003,20 zł/mc** – po przekroczeniu tej kwoty pobierane świadczenie zostanie całkowicie zawieszona. Drugi próg przychodu wynosi 130% przeciętnego wynagrodzenia. Po jego przekroczeniu następuje zawieszenie wypłaty przez ZUS za wybrany miesiąc.

Jednakże **emeryt, który już osiągnął powszechny wiek emerytalny** (kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat), może **dorabiać bez żadnych limitów**. ZUS nie zawiesi ani nie zmniejszy kwoty wypłacanych mu świadczeń emerytalnych.

WAŻNE

Limity zarobkowania wpływające na zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty emerytury nie dotyczą osób, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny.

Po uzyskaniu prawa do emerytury może też zdecydować czy chce kontynuować swoją działalność gospodarczą i z tego tytułu przedsiębiorca, już jako emeryt, może podlegać ubezpieczeniom **emerytalno-rentowym** wyłącznie na zasadzie fakultatywnej, czyli **dobrowolnie**. Gdy przystąpi do nich dobrowolnie, wówczas **obowiązkowe** będzie dla takiego przedsiębiorcy ubezpieczenie **wypadkowe**. Nie będzie mógł przystąpić do ubezpieczenia chorobowego.

Dla każdego przedsiębiorcy, nawet gdy prowadzi działalność gospodarczą na emeryturze, obowiązkowe jest **ubezpieczenie zdrowotne**. Zasadniczo więc posiadanie tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego wiąże się z obowiązkiem opłacania składki zdrowotnej. Niektóre osoby prowadzące pozarolniczą działalność mogą być jednak **zwolnione z obowiązku** opłacania za siebie składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Prawo takie ma przedsiębiorca posiadający ustalone prawo do emerytury, a po spełnieniu odpowiednich warunków może być zwolniony z tego obowiązku.

Składki zdrowotnej z tytułu prowadzonej działalności nie opłaca emeryt, który:

1. pobiera świadczenie emerytalne w wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku kalendarzowym (w 2022 r. min. wynagrodzenie wynosi 3010 zł)
2. oraz zaistnienie jednej z dwóch poniższych sytuacji:
  - a) uzyskiwane przez niego dodatkowe przychody z pozarolniczej działalności nie przekraczają w miesiącu kwoty połowy najniższej emerytury, obecnie kwoty 669,22 zł (tj. 50% z 1.338,44 zł, bowiem tyle wynosi od 1 marca 2022 r. najniższa emerytura) lub
  - b) opłaca podatek dochodowy z prowadzonej działalności w formie karty podatkowej.

PAMIĘTAJ!

Osoby, które mają ustalone prawo do emerytury i nadal prowadzą swój biznes, wówczas z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie mają obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i mogą być zwolnione z ubezpieczenia zdrowotnego.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1412)*

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/mediator